

Наталія Миколаївна БОГДАН

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
E-mail: 148nika8@gmail.com

УЗГОДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Богдан, Н. М. Узгодження економічних інтересів як ресурсне забезпечення регіонального розвитку [Текст] / Наталія Миколаївна Богдан // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 1. – С. 6-19. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. На сьогодні в Україні виявляються істотні труднощі в забезпеченні ефективності регулювання економічних інтересів. Протиріччя між потребою в забезпеченні економічного зростання та наявними можливостями узгодження економічних інтересів суб'єктів регіону, обмеженими сучасними умовами їх формування, реалізації та взаємодії, а також недостатня розробленість теоретичних аспектів вирішення цієї суперечності вказує на актуальність теми.

Метою статті є дослідження сутності та особливостей реалізації узгодження економічних інтересів на регіональному рівні в контексті ресурсного забезпечення розвитку регіону.

Результати. Для досягнення цілей та завдань у статті доведено, що розвиток регіону безпосередньо залежить від успішної реалізації економічних інтересів регіону, оскільки тільки через їх реалізацію досягаються конкретні цілі та завдання, що можна виразити не тільки якісними, а й кількісними характеристиками. Обґрунтовано необхідність формування господарського механізму забезпечення можливостей розвитку усіх учасників взаємозв'язків у регіоні та усунення негативних наслідків можливого загострення суперечностей галузевих і регіональних інтересів та залучення до створення такого механізму регіональних органів влади усіх рівнів. Розглянуто можливі ефекти від взаємодії економічних інтересів різної спрямованості з урахуванням просторово-часового континууму та на основі дослідження можливих варіантів встановлено необхідність розроблення підходу, який дозволив би зняти більшість проблем взаємодії різних економічних інтересів, проте відповів би на питання про ступінь узгодженості інтересів.

Висновки. Досягнення основної мети регіонального розвитку можливе лише в стані збалансованості системи економічних інтересів між суб'єктами регіональної економіки та за умов активізації процесів фінансування регіонального розвитку, що безпосередньо залежить від ступеня узгодженості економічних інтересів у регіональній соціально-економічній системі. Дослідження щодо формування та реалізації механізму узгодженості економічних інтересів на регіональному рівні та його фінансового забезпечення потребують подальших поглиблених досліджень у сфері регіонального розвитку.

Ключові слова: розвиток регіону; економічний інтерес; узгодженість економічних інтересів; просторово-часовий континуум; інвестиційне забезпечення регіонального розвитку.

Nataliya Mykolaivna BOGDAN

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Tourism and Hospitality Industry,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
E-mail: 148nika8@gmail.com

COORDINATION OF ECONOMIC INTERESTS AS RESOURCE SUPPORT OF REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. Nowadays there are significant difficulties in ensuring the effectiveness of regulation of economic interests in Ukraine. The contradiction between the necessity to ensure economic growth and the opportunities available for coordination of the economic interests of the region subjects, limited current conditions of their formation, implementation and interaction, as well as the lack of elaboration of the theoretical aspects of this contradiction solving indicate the relevance of the research topic.

Purpose. The article aims to study the essence and peculiarities of coordination realization of the economic interests at the regional level in the context of resource provision of the region's development.

Results. To achieve the goals and objectives of the article it has been proved that the development of the region depends directly on the successful realization of the economic interests of the region. Only through their implementation the concrete goals and objectives are achieved. They can be expressed not only by qualitative but also quantitative characteristics. It has been grounded the necessity of forming an economic mechanism for ensuring the development opportunities of all subjects in the region. The elimination of the negative consequences of the possible contradictions sharpening of the sectorial and the regional interests and the involvement of regional authorities of all levels such a mechanism formation have been analysed. Possible effects from the interaction of economic interests of different directions with consideration of the spatial and temporal continuum have been considered. The necessity of developing an approach that will allow eliminating most of the problems of the interaction of different economic interests, and marking on the basic various options of the degree of coordination of interests has been established.

Conclusions. Achievement of the main goal of regional development is possible only in the state of balance of the system of economic interests between the subjects of the regional economy and in the conditions of activation of the processes of financing of regional development. It directly depends on the degree of coordination of economic interests in the regional social and economic system. Research on the formation and implementation of the mechanism for the coordination of economic interests at the regional level and its financial support will require further in-depth research in the field of regional development.

Keywords: regional development; economic interest; coordination of economic interests; spatial and temporal continuum; investment support for regional development.

JEL classification: D74, O18, O17, R13

Вступ

У сучасних умовах регіональний розвиток необхідно розглядати як двобічний процес: з боку держави – це зростання кількості та якості ресурсів і споживних благ, якими певний регіон забезпечує національну економіку, з погляду регіону – це зростання обсягу виробництва й споживання матеріальних і нематеріальних благ, збільшення кількості населення та доходу на душу населення, поліпшення соціально-психологічного клімату, екологічної обстановки, зростання ролі економіки регіону в національній економіці. Розвиток регіону розглядається як поступовий процес досягнення певної мети, тоді поняття розвитку можна сформулювати як спосіб досягнення цієї мети та шлях до неї. У цьому контексті цілком зрозуміло, що мета економічного розвитку та мета реалізації економічних інтересів знаходяться в одній площині та майже збігаються. Безумовно, розвиток регіону безпосередньо залежить від успішної реалізації економічних інтересів регіону, а економічні інтереси виступають рушійною силою регіонального розвитку, бо тільки через їх реалізацію досягаються конкретні цілі та завдання, що можна виразити не тільки якісними, а й кількісними характеристиками [1].

У сучасних умовах розвиток економіки і її зростання щораз більше залежать від узгодженості економічних інтересів. Вихід економічного зростання на якісно новий рівень підсилює значущість підвищення ефективності регулювання економічних інтересів суб'єктів господарювання. Однак це можливо лише на основі знання закономірностей прояву економічних інтересів [2, с. 25].

Таким чином, протиріччя між потребою в забезпеченні економічного зростання та наявними можливостями узгодження економічних інтересів, обмеженими сучасними умовами їх формування, реалізації та взаємодії, а також недостатня розробленість теоретичних аспектів вирішення цієї суперечності вказує на актуальність теми дослідження.

Розвиток наукових положень щодо визначення кількості і структури ресурсів, що забезпечують реалізацію і узгодження економічних інтересів, міститься в теорії оптимального функціонування економіки (А. Гранберг [3], Л. Канторович [4], Я. Корнаї [5-7], В. Немчинов [8], В. Новожилов [9] й ін.).

Наукові підходи до формування механізму узгодження економічних інтересів наведено в роботах С. Бермана [10], К. Вальтуха [11], Д. Джонсона [12], А. Маслоу [13], В. Парето [14], Р. Фрімена [15], та ін.

Значний внесок у розробку теоретичних положень забезпечення узгодження економічних інтересів внесли роботи Л. Абалкіна [16; 17], О. Біякова [18], Л. Згонника [19], А. Хіршмана [20, 21] та багатьох інших.

Однак попри наявність наукових розробок низка проблем, що стосуються узгодження економічних інтересів, продовжують залишатися недостатньо дослідженими, а саме: недостатньо розкриті поняття економічних інтересів та їх узгодження на регіональному рівні; існує досить загальне наукове уявлення про взаємозв'язок економічних інтересів з потребами, мотивами і стимулами в системі економічних відносин регіону; не розкритий динамічний характер розвитку економічних інтересів у контексті розвитку регіону; узгодженість економічних інтересів не завжди розглядається як фактор економічного зростання; відсутній комплексний розгляд взаємодії економічних інтересів на регіональному рівні; відсутні методики оцінки впливу узгодженості економічних інтересів на економічне зростання в регіональному розрізі.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження сутності та особливостей реалізації узгодження економічних інтересів на регіональному рівні в контексті ресурсного забезпечення розвитку регіону. У межах досягнення мети виокремлено наступні завдання:

- дослідження особливостей взаємодії економічних інтересів на регіональному рівні;
- вивчення просторово-часового континууму виникнення, реалізації та узгодження економічних інтересів у регіоні;
- визначення основних шляхів поєднання та взаємодії економічних інтересів на регіональному рівні;
- дослідження взаємовпливу єдиноспрямованих та різноспрямованих економічних інтересів суб'єктів регіону з позицій корисного ефекту діяльності регіональної економічної системи;
- визначення місця та ролі узгодження економічних інтересів у контексті ресурсного забезпечення регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економічні інтереси об'єктивно виникають як вияв уваги до економічних благ, порушений значною для економічних суб'єктів вигодою і породжений прагненням цих суб'єктів задовольняти свої потреби під час вступу в економічні відносини виробництва, розподілу, обміну та споживання.

Рівень розвитку продуктивних сил завжди був найважливішим критерієм стану суспільства та показником суспільної прогресії. Взаємодія людини та суспільного виробництва виражається через складну та взаємопов'язану систему економічних інтересів. Розвиток та вплив факторів виробництва визначається економічними інтересами, їх орієнтацією та рівнем значущості в багатоплановому процесі господарської діяльності. Академік Л. І. Абалкін зазначає: «Недостатнє дослідження механізму використання економічних законів значною мірою пов'язане з недооцінкою економічною наукою проблеми інтересів. Наші знання про них не йдуть далі звичайних поглядів, нам не відомо повною мірою про їх структури, їх сумісності» [17, с. 192]. Це було написано більше тридцяти років тому, але становище з того часу мало змінилося, проблема залишилася. Можна стверджувати, що нині ця проблема виходить на якісно вищий рівень. Постає питання практичного використання знань, пов'язаних з природою економічних інтересів та їх впливу на суспільне виробництво в реальній господарській діяльності з метою підвищення її ефективності. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані з необхідністю вимірювання узгодженості економічних інтересів, їх впливу на процеси, що відбуваються в господарській системі регіону.

Тренд розвитку соціально-економічної системи формує та визначає поєднання та взаємодію національних та регіональних інтересів, вони ж визначають структуру нового типу динамічної рівноваги. При цьому необхідно звернути увагу на інтереси розвитку, перш за все, найважливіших, тобто структуротвірних, елементів господарської системи. Таким чином, при вивченні типів нерівноваги господарської системи (національної, регіональної, галузевої), процесів їх трансформації, способів дієвого та ефективного прогнозування, слід дотримуватися наступного алгоритму:

- необхідно, перш за все, виокремити сукупність структуротвірних елементів (зв'язків) соціально-економічної системи;
- слід окреслити інтереси кожного структуротвірного елементу господарської системи, а також можливості для їх успішної реалізації;

-
- необхідно сформувати загальну картину взаємодії структуротвірних елементів у межах відповідної соціально-економічної системи, а також сформувати чітке уявлення про логіку процесів, що відбуваються;
  - необхідно змоделювати розвиток «боротьби інтересів» і визначити, який тип нерівноваги буде сформований у господарській системі;
  - варто визначити можливість регулювання наявної «боротьби інтересів» і, відповідно, ефективно реалізувати регулятивні можливості з метою формування такого типу нерівноваги соціально-економічної системи, який би найбільше відповідав інтересам стратегічного розвитку всієї соціально-економічної системи [2, с. 38].

Економічні інтереси на регіональному рівні мають певні протиріччя та суперечливість, з огляду на це необхідно враховувати насамперед об'єктивність розбіжності між різними інтересами: особистим і суспільним, галузевими (відомчими) та регіональними, регіональними і груповими, поєднання яких не може бути забезпечене автоматично, а лише шляхом створення системи заходів, проведення організаційної роботи щодо розв'язання наявних суперечностей. Поєднання інтересів – це не вихідна передумова, а кінцевий результат, одержання якого може бути досягнуто внаслідок і лише після узгодження суперечностей системи економічних інтересів [17, с. 93–94].

Особливості взаємодії економічних інтересів на регіональному рівні безперечно загострюють цю проблему, найбільш гостро виявляється неодноразово згадувана суперечність між відомчими та територіальними інтересами, яку слід віднести до основних суперечностей регіонального рівня і не лише тому, що вона виявляє найбільший негативний вплив на розвиток регіону, а насамперед – оскільки забезпечення узгодженості інтересів цього рівня постає дієвим джерелом саморозвитку регіонів. Важливо сформувати такий господарський механізм, який забезпечував би можливості розвитку усім учасникам взаємозв'язків у регіоні та усував негативні наслідки можливого загострення суперечностей галузевих і регіональних інтересів. Це визначає необхідність чіткого врахування сфер інтересів на законодавчому рівні та рівні виконавців, а також визначення прав та методів діяльності регіональних органів влади усіх рівнів та створення реальних механізмів для їх здійснення, що відсутні до цього часу, зокрема, в Україні.

Отже, система регіональних економічних інтересів постає усвідомленою необхідною системою цілей для їх різнобічного удосконалення. Розвиток регіонів потребує застосування економічних методів управління, здатних забезпечити їх економічні інтереси із вирівнюванням економічних пропорцій, на основі якісного поліпшення використання ресурсного потенціалу регіонів, принципово нових підходів до розвитку їх продуктивних сил, докорінної зміни екологічних умов довкілля, налагодження виробництва споживчих товарів, розвитку систем зв'язку, інформатики, транспортних комунікацій, інших місцевих цілей і завдань, тобто не обмежуватися лише економічними аспектами, а вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку регіонів із урахуванням надзвичайно незадовільної ситуації у соціальній сфері України, стратегічний напрям розвитку якої повинен бути спрямований на підвищення життєвого рівня населення і зростання його добробуту.

Наразі найбільш гостро суперечливість інтересів виявляється у процесі взаємодії держави й регіонів країни, яку неможливо розв'язати за умов, коли більшість регіонів дотаційні, до того ж переважно не через економічні чинники, а внаслідок нераціональності фінансових відносин між зазначеними суб'єктами та відсутності критеріального підходу до подібної раціоналізації. Відсутні також об'єктивні механізми

бюджетного, інвестиційного, податкового регулювання, які були б здатні забезпечити справедливий розподіл між регіонами обмежених фінансово-кредитних ресурсів із урахуванням реальних можливостей та потреб у них як на макро-, так і на мезорівнях.

Простір, у якому існує економічна система, розглядається зазвичай у двох рівнях: мікроекономіка та макроекономіка. Для такого підходу притаманна дискретність розуміння економічного простору – не існує деякого або деяких проміжних рівнів, що забезпечують зв'язок між мікро- і макрорівнями. Проте наявність таких зв'язків очевидна, без них реальний господарський процес неможливий. Умовне протиріччя легко знімається, якщо врахувати, що макрорівень – та абстрактна реальність, у якій існують економічні закони і одночасно створюють цю реальність. Слід зазначити, що в економічному просторі виокремлюють також мезорівень для дослідження економічних систем на регіональному рівні. Ми вважаємо це важливим самостійним питанням, але, щоб підійти до нього, спочатку спробуємо розглянути вплив економічних інтересів на функціонування господарюючого суб'єкта без обмежень на його структуру, без виокремлення цього рівня.

Існування об'єктивних економічних законів поза простором, але в часі, визначає специфіку останнього. Такий час називається економічним. Специфіка і властивості економічного часу детально досліджені А. Левановим [22] та ґрунтуються на припущенні, що цей час багатомірний, оскільки кожен об'єкт (економічний закон) цього часу існує незалежно від інших об'єктів. Іншою особливістю економічного часу можна вважати різну швидкість його плину в кожному вимірі. Дійсно, залежно від стану мікрорівня і його відображення на макрорівень, дія тих чи інших економічних законів може посилюватися або слабшати, а отже, швидкість руху часу в кожному вимірі може бути різною, прискорення – як позитивним, так і негативним. Такої точки зору дотримуються деякі економісти, наприклад Я. Феріанц [23], Р. Белоусов [24], єдине розуміння цих процесів відсутнє, причому, погоджуючись в принципі з наявністю просторово-часового континууму, де функціонують економічні закони, сам механізм функціонування вчені розглядають з різних позицій.

Наприклад, Я. Феріанц [23, с. 40] допускає протікання економічного часу назад, а Р. Белоусов [24, с. 4] веде мову про уповільнення руху часу при послабленні дії того чи іншого економічного закону. Ми дотримуємося іншої позиції, але водночас не можемо погодитися з Р. Белоусовим, що розглядає узгодження інтересів як економічний закон. Економічні закони – це необхідні, стійкі, повторювані причинно-наслідкові та функціональні зв'язки і взаємозалежності економічних відносин. Економічні закони об'єктивні і правдиві, оскільки є абстракціями, що відбивають дійсно існуючі господарські зв'язки, а за погодженням інтересів, на наш погляд, розуміється процес упорядкування цих зв'язків. Однак прискорення або уповільнення економічного часу при посиленні (ослабленні) дії будь-якого економічного закону – це той ключовий момент, який може дозволити дати деяку не тільки якісну, але і кількісну оцінку результативності процесу узгодження економічних інтересів різних суб'єктів.

Зазвичай поняття «швидкість», «прискорення» використовуються для характеристик просторово-часового континууму або, іншими словами, об'єктивно-реальної дійсності. Однак, на наш погляд, можливо розглядати часовий континуум як середовище існування економічних законів, а з урахуванням того, що економічний закон має певні межі впливу на об'єктивну реальність, цей часовий континуум є замкнутим. Звідси випливає, що при необмеженості часу існування економічного закону в замкнутому часовому континуумі час у цьому континуумі може змінювати свої характеристики. Напрямок плину часу визначається тією дією закону у відображенні мікрорівня в макрорівні, яку закон надає на розвиток мікрорівня. Форма

впливу економічного закону на процес господарювання реалізується через економічний інтерес. Власне економічний інтерес виступає в ролі підґрунтя при формуванні структури економічної системи. Під структурою економічної системи розуміються елементи системи і існуючі взаємозв'язки між ними. Після того, як структура сформована, економічна система виступає носієм інтересів, їх оболонкою.

Орієнтація економічного інтересу в просторі залежить від стану характеристик руху економічного часу, вектора його спрямованості. Хоча поняття вектора спрямованості економічного часу є досить умовним, оскільки мова йде про часовий континуум, проте спрямованість можна пов'язати як із швидкістю, так і з прискоренням руху економічного часу. Для визначеності поняття вектора спрямованості будемо мати на увазі під ним вектор прискорення. Формально процес відображення вектора спрямованості економічного часу протікає у формі перетворення економічного інтересу (макрорівень) у господарський інтерес (мікрорівень).

Суперечності інтересів мають як суб'єктивну (волюнтаризм), так і об'єктивну (відмінності в економічному становищі) причини. Інтереси діють через певний мотиваційний механізм.

Основні шляхи поєднання економічних інтересів:

- в умовах командно-адміністративної системи жорстке субординоване підпорядкування одних економічних інтересів іншим (державний інтерес, колективний інтерес, особистий інтерес): така або приблизно така субординація (підпорядкування особистого інтересу державному) спотворювала мотиваційну поведінку економічних суб'єктів; пригнічувала стимулювальну роль потреб;
- у сучасній ринковій економіці координоване узгодження різнобічних інтересів усіх економічних суб'єктів на принципах: панування приватного особистого інтересів, панування приватної власності та ринкової форми організації суспільного виробництва, ринкове стихійне регулювання інтересів і свідоме регулювання тощо. Вчені вважають, що поєднання економічних інтересів певної історичної епохи є важливою передумовою підпорядкування їх досягненню кінцевої мети суспільного виробництва і підвищення ефективності функціонування всієї економічної системи.

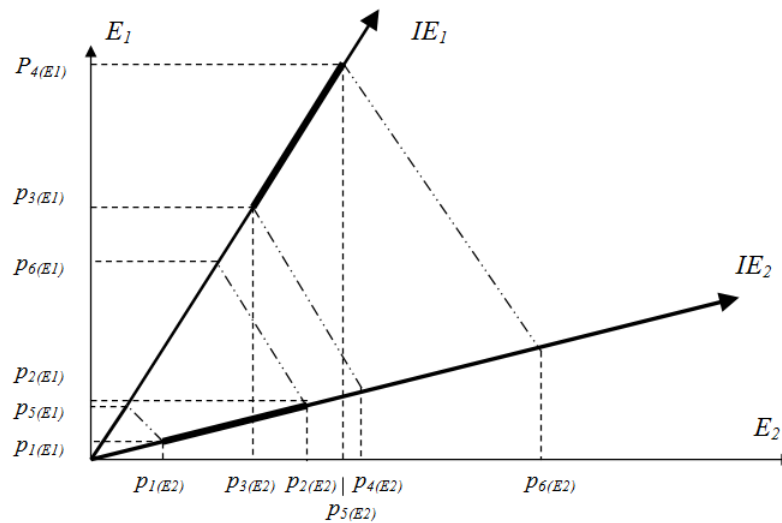
Розглянемо взаємовплив економічних інтересів E_1 і E_2 , що визначає два корисних ефекти діяльності економічної системи E_1 і E_2 . У принципі можливі три загальних варіанти взаємовпливу: економічні інтереси єдиноспрямовані, різноспрямовані й ортогональні один одному. Геометричну інтерпретацію першого варіанту показано на рис. 1.

Потовщеною лінією на векторах економічних інтересів IE_1 і IE_2 умовно показана одинична «потужність» кожного економічного інтересу. На рис. 1 видно, що приріст одиниці потужності для IE_2 дозволяє збільшити E_2 на величину $p_{2(E_2)} - p_{1(E_2)}$, а E_1 – відповідно на $p_{2(E_1)} - p_{1(E_1)}$. Приріст потужності IE_1 збільшує IE_1 на $p_{4(E_2)} - p_{3(E_2)}$ і E_1 – на $p_{4(E_1)} - p_{3(E_1)}$. Цілком природно, що $p_{2(E_2)} - p_{1(E_2)}$ більше, ніж $p_{4(E_2)} - p_{3(E_2)}$, оскільки кут нахилу IE_2 до E_2 менше, ніж IE_1 . Протилежна ситуація для IE_1 , що обумовлена меншим кутом IE_1 до E_1 . Зробимо проекцію за одиничною потужністю IE_1 і IE_2 один на одного. Взаємовплив двох інтересів дає приріст по E_1 на $p_{6(E_1)} - p_{5(E_1)}$ і по E_2 – на $p_{6(E_2)} - p_{5(E_2)}$. Очевидно, що при взаємовпливі маємо більший приріст і по E_1 , і по E_2 .

Другий варіант показаний на рис. 2.

Вектори IE_1 і IE_2 різноспрямовані. Обидва інтереси дають приріст по E_1 , та IE_2 дає зменшення E_2 на $p_{2(E_1)} - p_{1(E_1)}$. Зробимо проекцію по одиничній потужності IE_1 і IE_2 один на одного. Взаємовплив двох інтересів дає зменшення по E_1 на $p_{2(E_1)} - p_{1(E_1)}$ і зменшення

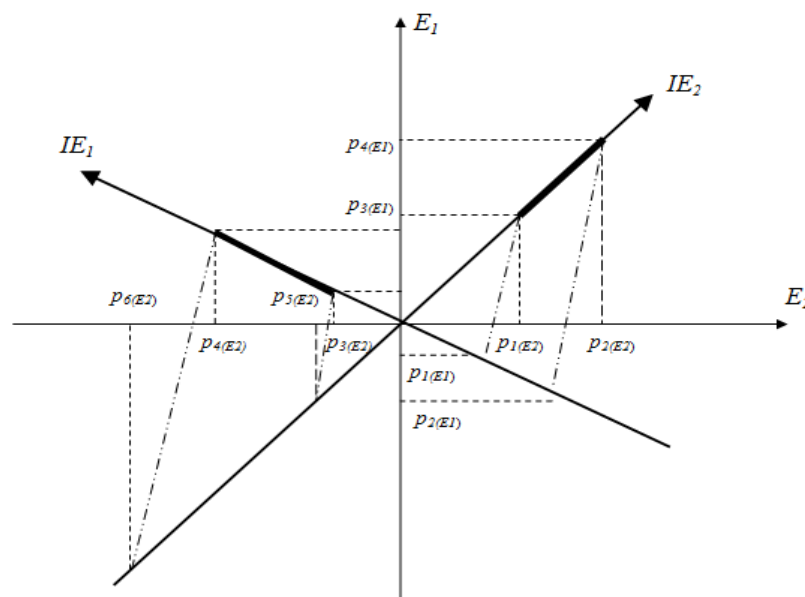
по E_2 на $p_6(E_2) - p_5(E_2)$. Таким чином, різноспрямованість інтересів знижує ефект і по E_1 , і по E_2 .

Рис. 1. Геометрична інтерпретація потужності єдиноспрямованих економічних інтересів

*Розроблено автором.

Третій варіант найбільш простий. Оскільки вектори ортогональні, їх взаємодія не робить впливу на приріст корисних результатів.

Рис. 2. Геометрична інтерпретація потужності різноспрямованих економічних інтересів

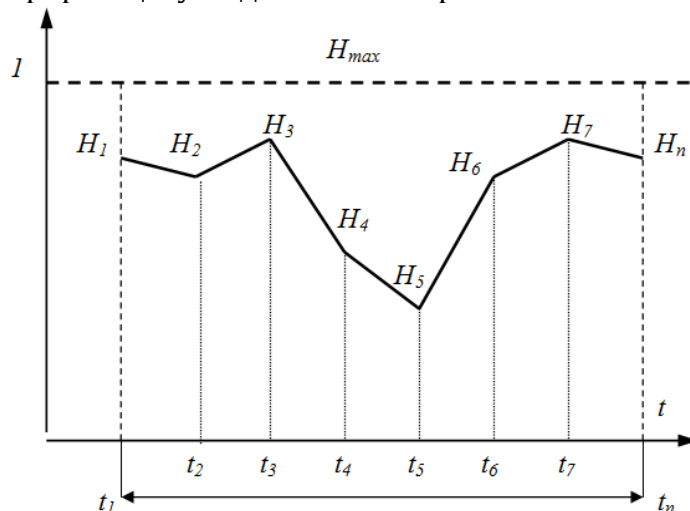
*Розроблено автором.

Ситуація складається досить просто, коли два вектори (господарських інтересів) розглядаються в просторі двох позитивних ефектів. Реальна картина набагато складніша. Кількість можливих ефектів може досягати декількох десятків, кількість

економічних інтересів пропорційна числу власників господарської системи або принаймні числу осіб, що мають право ухвалювати управлінські рішення, пов'язані з функціонуванням господарської системи. Проаналізувати всі можливі варіанти, які можуть виникнути, теоретично і практично нереально. Отже, необхідно знайти такий підхід, який дозволив би зняти більшість вказаних проблем, проте відповів би на питання про ступінь узгодженості інтересів.

Геометрична інтерпретація узгодженості інтересів показана на рис. 3.

Рис. 3. Геометрична інтерпретація узгодженості економічних інтересів

*Розроблено автором.

Ділянка, що обмежена по H_{max} (H – harmonization (узгодженість)) в інтервалі часу $[t_1; t_n]$ відображає ситуацію, коли у будь-який момент часу функціонування системи забезпечує цілковите узгодження економічних інтересів. Ділянка, що обмежена по H в інтервалі часу $[t_1; t_n]$ відбиває реальний рівень узгодженості інтересів. Величину цього рівня можна оцінити співвідношенням площ другої і першої ділянок.

Отже, можна зазначити, що при взаємодії рівноспрямованих економічних інтересів відбувається ефект синергії і позитивний ефект посилюється, активізується процес фінансування процесів регіонального розвитку та регіональна соціально-економічна система переходить на якісно новий, більш високий рівень розвитку (рис. 4).

Досягнення основної мети регіонального розвитку можливе лише в стані збалансованості системи економічних інтересів між суб'єктами регіональної економіки.

Збалансованість системи економічних інтересів регіону – це такий його стан, який задовольняє наступні критерії: кожен інтерес у системі досягає свого задовільного (не обов'язково повного) рівня реалізації (критерій існування балансу), транзакційні витрати взаємодії інтересів у межах системи мінімальні (критерій ефективності балансу), існує загальна мета, на досягнення якої спрямована реалізація всіх економічних інтересів системи (критерій стійкості балансу).

Як було зазначено вище, ефективний розвиток регіону, з одного боку, можливий лише за умови узгодженості та збалансованості усіх економічних інтересів у регіоні, а з іншого – потребує значних фінансових ресурсів. Отже, активізація процесів фінансування регіонального розвитку безпосередньо залежить від ступеня узгодженості економічних інтересів у регіональній соціально-економічній системі.

Соціально-економічний розвиток регіону можливий лише за умов відповідного ресурсного забезпечення, зокрема активізації інвестиційних процесів у регіоні. Незважаючи на певні інституційні новації та практичні рішення уряду щодо розширення фінансової бази регіонів, останніми роками на формування сфери фінансового забезпечення регіонального розвитку чинять вплив негативні тенденції: недостатність фінансових ресурсів на реалізацію інфраструктурних проектів, що потребують значного бюджетного фінансування, недостатня забезпеченість надходження обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, що значно ускладнює забезпечення належного стану та розвитку об'єктів комунальної інфраструктури та соціальної сфери, недостатня підкріпленість фінансовими ресурсами обласних програм, що обумовлено обмеженими можливостями бюджетного фінансування і не спирається на реальні розрахунки щодо їх забезпечення. У 2008 р. було запроваджено в практику регіонального управління такий інструмент стимулювання розвитку регіонів, як Угоди щодо регіонального розвитку. Але на сьогодні цей інструмент не діє ефективно через недостатню дисципліну та культуру щодо фінансування договірних зобов'язань сторін Угоди.

Згідно з Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, серед засадничих принципів формування державної регіональної політики є і такий: «Узгодження інтересів – сприяння узгодженню інтересів держави, регіону, місцевої громади в процесі реалізації державної регіональної політики» [25]. Тож на Державному рівні є розуміння необхідності узгодження інтересів як умови регіонального розвитку.

Варто додати, що фінансування регіонального розвитку ускладнюється нестачею внутрішніх регіональних фінансових ресурсів для реалізації пріоритетних програм та проектів розвитку. Навіть у бюджетно профіцитних регіонах реалізація програм та проектів розвитку неможлива без дотацій з держбюджету, а фінансових ресурсів місцевих бюджетів не завжди вистачає для сплати за енергоносії та фінансування видатків на оплату праці. Більшості регіонів та міст України бракує фінансових ресурсів для ефективного планування та реалізації програм та проектів регіонального розвитку, що є наслідком надмірної централізації фінансової системи.

Загалом відсутність партнерських відносин між Центром і регіонами та подекуди – «бюджетна дискримінація» одних регіонів на користь інших, призвели до порушення взаємодії між центром і регіонами та на міжрегіональному рівні, а у окремих випадках – це призвело до протиставлення інтересів окремих регіонів інтересам усієї держави, що заважає процесам регіонального розвитку [26].

Отже, взаємодія та узгодженість економічних інтересів на регіональному рівні між суб'єктами регіональної соціально-економічної системи, між регіоном та Державою є безперечною умовою та підґрунтям для формування та розвитку ресурсної бази регіонального розвитку та успішним його протіканням.

Висновки та перспективи подальших розвідок

За результатами проведеного дослідження доведено, що розвиток регіону безпосередньо залежить від успішної реалізації економічних інтересів регіону, оскільки тільки через їх реалізацію досягаються конкретні цілі та завдання, що можна виразити не тільки якісними, а й кількісними характеристиками.

Обґрунтовано необхідність формування господарського механізму забезпечення можливостей розвитку усіх учасників взаємозв'язків у регіоні та усунення негативних наслідків можливого загострення суперечностей галузевих і регіональних інтересів та залучення до створення такого механізму регіональних органів влади усіх рівнів.

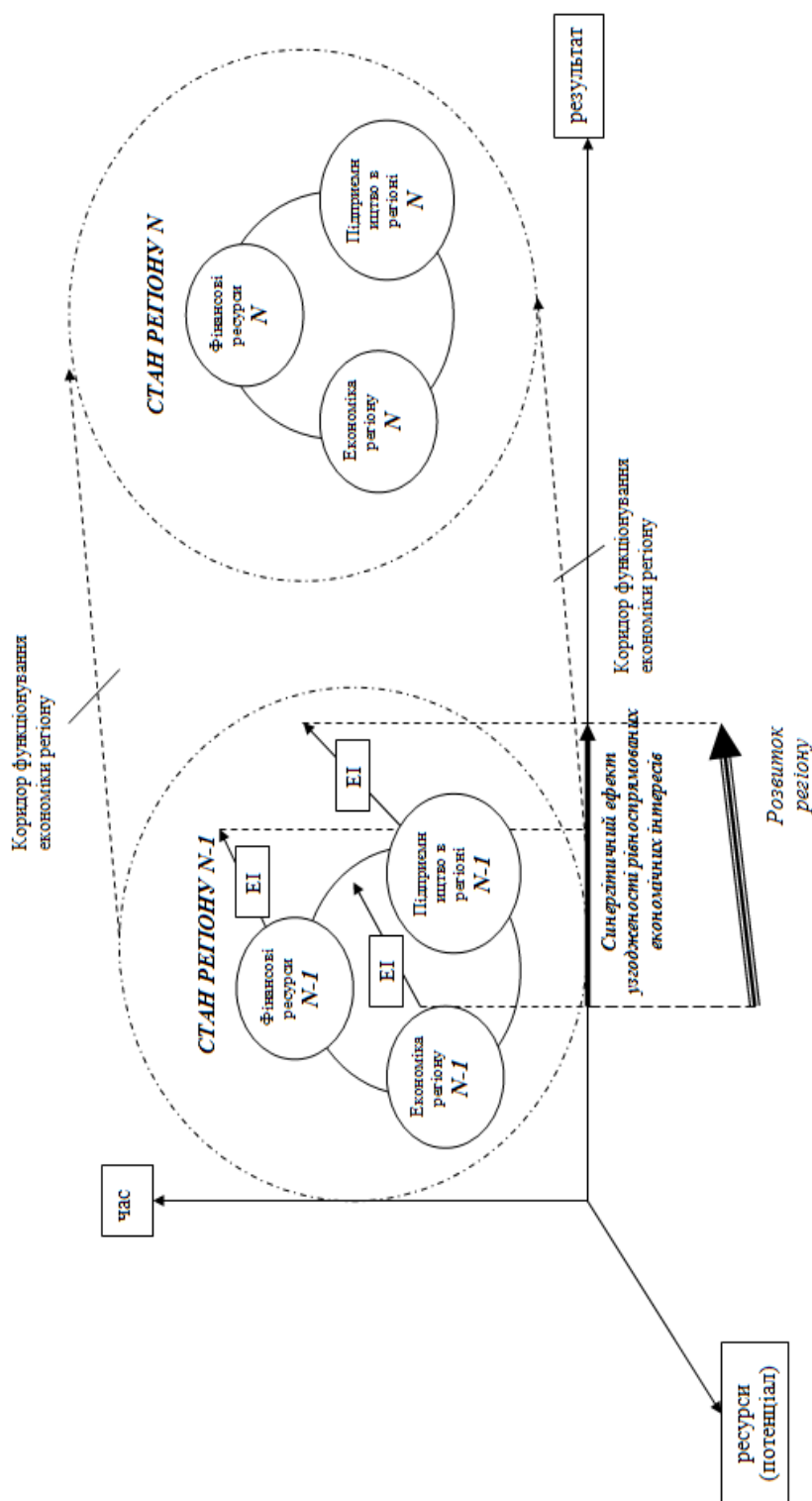

Рис. 4. Вплив узгодженості економічних інтерєсєв на розвиток регіону

*Розроблено автором

Оскільки орієнтація економічного інтересу в просторі залежить від стану характеристик руху економічного часу, вектора його спрямованості, розглянуто можливі ефекти від взаємодії економічних інтересів різної спрямованості та на основі дослідження можливих варіантів встановлено необхідність розроблення підходу, який дозволив би зняти більшість проблем взаємодії різних економічних інтересів, проте відповів би на питання про ступінь узгодженості інтересів. Ці питання потребують подальших досліджень та розроблення.

Досягнення основної мети регіонального розвитку можливо лише в стані збалансованості системи економічних інтересів між суб'єктами регіональної економіки та за умов активізації процесів фінансування регіонального розвитку, що безпосередньо залежить від ступеня узгодженості економічних інтересів у регіональній соціально-економічній системі. Дослідження щодо формування та реалізації механізму узгодженості економічних інтересів на регіональному рівні та його фінансового забезпечення є предметом подальших розвідок у сфері регіонального розвитку.

Список літератури

1. Богдан, Н. М. Формування економічної безпеки регіону через реалізацію його економічних інтересів як умова забезпечення регіонального розвитку // Н. М. Богдан, А. П. Косяк / Збірник наукових праць ПолтНТУ «Економіка і регіон», №1 (38), Полт. – 2013. – С. 26-31.
2. Богдан, Н. М. Житлово-будівельний комплекс в системі розвитку регіону: дис. ... канд. екон. наук: 08.01.05 / Богдан Наталія Миколаївна. – Х., 2011. – 258 с.
3. Гранберг, А. Г. Основы региональной экономики: учебник для вузов. 2-е изд. / А. Г. Гранберг. – М.: ГУ ВШЭ, 2001, серия «Taxis», – 496 с.
4. Канторович, Л. В. Математико-экономические работы / Л. В. Канторович. – Новосибирск: Наука, 2011. – 760 с. – ISBN 978-5-02-019076-4.
5. Kornai, J. Highway and Byways: Studies on Reform and Post-Communist Transition / J. Kornai. – Cambridge (Mass.): The M. I. T. Press, 1995. – 241 p.
6. Kornai, J. Struggle and Hope. Essays in Stabilization and Reform in a Post-Socialist Economy / J. Kornai. – EACES series by Edward Elgar, Cheltenham (UK) and Norwich (USA), 1997. – 290 p.
7. Kornai, J. Az egészségügy reformjáról / J. Kornai. – Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1998. – 186 p.
8. Теоретические вопросы межотраслевого и межрегионального баланса производства и распределения продукции. – Труды Научного совещания о применении математических методов в экономических исследованиях в планировании 4-8 апреля 1960 г., т. 3. Изд-во АН СССР. – 1962. – С. 85-89.
9. Новожилов, В. В. У истоков подлинной экономической науки / В. В. Новожилов. – М.: Наука, 1995. – 234 с.
10. Berman, S. L. Does stakeholder orientation matter? The relationship between stakeholder management models and firm financial performance / S. L. Berman, A. C. Wicks, S. Kotha, T. M. Jones // Academy of Management Journal. – 1999. – Vol. 42 (8). – P. 488-506.
11. Вальтух, К. К. Информационная теория стоимости и законы неравновесной экономики / К. К. Вальтух. – К.: Издательство: «Янус-К». – 2001. – 896 с.
12. Maslow, A. H. New Knowledge in Human Values Gateway Books / Maslow Abraham Harold. – Cambridge: Published by Gateway Books. 1977. – 268 p.
13. Джонсон, Д. Корпоративная стратегия: теория и практика / Д. Джонсон, К. Шоулз, Р. Уиттингтон; [7-е изд.: пер. с англ.]. – М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2007. – 800 с.

-
14. Трансформація демократії / пер. з італ. М. Юсіма. – К.: Видавничий дім «Територія майбутнього», 2011. – 208 с.
  15. Freeman, R. E. Strategic management: a stakeholder approach / R. E. Freeman. – Pitman Publishing: Marshfield MA, 1984. – 277 p.
  16. Экономические воззрения и государственная деятельность С. Ю. Витте / Л. Абалкин; Рос. акад. наук. Ин-т экономики. – М., 1999. – 52 с. ISBN 5-201-03238-9.
  17. Абалкин, Л. И. Политическая экономия и экономическая политика / Л. И. Абалкин. – М.: Мысль, 1970. – 232 с.
  18. Бияков, О. Экономические интересы субъектов региональной промышленной политики: проблемы количественной оценки / О. Бияков // Вестник Кузбасского государственного технического университета. – 2008. – №7. – С. 102-108.
  19. Згонник, Л. В. Национальная доктрина развития человеческого капитала / Л. В. Згонник // Управление персоналом. – № 3. – 2009. – С. 125-129.
  20. Hirschman, A. O. A Prosperity to Self-subversion / A. O. Hirschman. – Cambridge: Harvard University Press, 1995. – 178 p.
  21. Wilber, C. K. New Horizons in Economic Thought / C. K. Wilber, K. P. James, Al. – Hants, England. Hirschman Edward Elgar, 1992. – 320 p.
  22. Леванов, А. Д. Фактор времени в рыночной экономике / А. Д. Леванов. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 1995. – 131 с.
  23. Ферианц, Я. Хозяйственный механизм и экономия времени / Я. Ферианц. – М.: «Экономика», 1987. – 191 с.
  24. Белоусов, Р. Законы управления в рыночных условиях / Р. Белоусов // «Экономист». – 1992. – № 5. – С. 3-11.
  25. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 06. 08. 2014 № 385 // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 160. // Урядовий кур'єр: [сайт]. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regional>.
  26. Білик, Р. Фінансове забезпечення регіонального розвитку в Україні у контексті децентралізації / Р. Білик // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – Вип. 2. – С. 43-48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_2_9.

References

1. Bohdan, N. M. (2013). Formuvannya ekonomichnoyi bezpeky rehionu cherez realizatsiyu yoho ekonomichnykh interesiv yak umova zabezpechennya rehional'noho rozvytku. *Ekonomika i rehion*, 1 (38), 26-31. [in Ukrainian].
2. Bohdan, N. M. (2011). *Zhytlovo-budivel'nyy kompleks v systemi rozvytku rehionu: dys. ...* kand. ekon. nauk: 08.01.05. Kharkiv.
3. Hranberh, A. H. (2001). *Osnovy rehyonal'noy ekonomyky*. Moscow: GU VSHE [in Russian].
4. Kantorovych, L. V. (2011). *Matematyko-ekonomycheskye raboty*. Novosybyrsk: Nauka. [in Russian].
5. Kornai, J. (1995). *Highway and Byways: Studies on Reform and Post-Communist Transition*. Cambridge (Mass.): The M. I. T. Press.
6. Kornai, J. (1997). *Struggle and Hope. Essays in Stabilization and Reform in a Post-Socialist Economy*. EACES series by Edward Elgar, Cheltenham (UK) and Norwich (USA).
7. Kornai, J. (1998). *Az egészségügy reformjárul*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
8. Teoretycheskye voprosy mezhtrasleyoho y mezhrehyonal'noho balansa proyzvodstva y raspredelenyya produktsyy. *Trudy Nauchnoho soveshchanyya o pryomenenyy*

---

matematycheskykh metodov v ekonomycheskykh yssledovanyyakh v planyrovanyy 4-8 aprelya 1960 h. P. 85-89. [in Russian].

9. Novozhylov, V. V. (1995). *U ystokov podlynnoy ekonomycheskoy nauky*. Moscow: Nauka. [in Russian].
10. Berman, S. L. (1999). Does stakeholder orientation matter? The relationship between stakeholder management models and firm financial performance. *Academy of Management Journal*, 42 (8), 488-506.
11. Val'tukh, K. (2001). *Informatsyonnaya teoriya stoymosty y zakony neravnovesnoy ekonomyky*. Kyiv. [in Russian].
12. Maslow, A. H. (1977). *New Knowledge in Human Values Gateway Books*. Cembrige: Published by Gateway Books.
13. Dzhonson, D. (2007). *Korporatyvnaya stratehiya: teoriya y praktyka*. Moscow: Wilyams. [in Russian].
14. *Transformatsiya demokratyi*. (2011). Kyiv: Terytoriya maybutn'oho. [in Ukrainian].
15. Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: a stakeholder approach*. Pitman Publishing: Marshfield MA.
16. Vytte, S. Yu., Abalkyn, L. (1999). *Ekonomycheskye vozzrenyya y hosudarstvennaya deyatel'nost'*; Ros. akad. nauk. Yn-t ekonomyky. Moscow. [in Russian].
17. Abalkyn, L. Y. (1970). *Polytycheskaya ekonomyya y ekonomycheskaya polytyka*. Moscow: Mysl'. [in Russian].
18. Byyakov, O. (2008). Ekonomycheskye ynteresy sub'ektov rehyonal'noy promyshlennoy polytyky: problemy kolychestvennoy otsenky. *Vestnyk Kuzbasskoho hosudarstvennoho tekhnicheskoho unyversyteta*, 7, 102-108. [in Russian].
19. Zhonnyk, L. V. (2009). Natsyonal'naya doktryna razvytyya chelovecheskoho kapytala. *Upravlyenye personalom*, 3, 125-129. [in Russian].
20. Hirschman, A. O. (1995). *A Prosperity to Self-subversion*. Cembrige: Harvard University Press.
21. Wilber, S. K. (1992). *New Horizons in Economie Thought Hants*. England. Hirschman Edward Elgar.
22. Levanov, A. D. (1995). *Faktor vremeni v rynochnoy ekonomike*. Kemerovo: Kuzbassvuzizdat. [in Russian].
23. Feryants, Ya. (1987). *Khozyaystvenny mekhanizm i ekonomiya vremeni*. Moscow: Ekonomyyka. [in Russian].
24. Belousov, R. (1992). Zakony upravleniya v rynochnykh usloviyakh. *Ekonomyst*, 5, 3-11. [in Russian].
25. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny «Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na period do 2020 roku» vid 06.08.2014 # 385. *Uryadovyy kur"yer*, 2014, 160. Retrieved from: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regional> [in Ukrainian].
26. Bilyk, R. (2015). Finansove zabezpechennya rehional'noho rozvytku v Ukrayini u konteksti detsentralizatsiyi. *Visnyk Kyyv's'koho natsional'noho unyversytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, 2, 43-48. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_2_9 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.03.2018 р.